

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภารกิจการบริหาร

1.1 การวางแผน

1.2 การจัดองค์การ

1.3 การประสานงาน

1.4 การควบคุมงาน

2. แนวทางการจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการรวมโรงเรียนของสำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ/จังหวัด/อำเภอ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภารกิจการบริหาร

การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ การบริหารงานต้องมี ทักษะกระบวนการและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการบริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้บริหารในฐานะหัวหน้าหน่วยงาน จึงมีหน้าที่ที่จะต้องใช้กระบวนการบริหาร ในการบริหารงานโดยใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักรู้เสมอว่า การบริหารงานใด ๆ ก็ตามต้องดำเนินการให้ถูกต้องมีขั้นตอน มีกระบวนการให้เกิดความชัดเจนอันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพของการบริหาร สมพงษ์ เกษมสิน (2517, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหารคือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ โดยนำเอาทรัพยากรการบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ จากข้อความที่กล่าวมาจะเห็นว่า ภารกิจการบริหารกับกระบวนการบริหารทำให้เกิดประสิทธิภาพขึ้น ภิญโญ สาร (2519, หน้า 2) ได้ให้ความหมายการบริหารหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุ

วัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน ส่วนของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2528 ก, หน้า 6) ได้ให้ความหมายว่า การประสมประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ส่วนของ อุทัย หิรัญโต (2525, หน้า 6) ได้ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการการบริหารที่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานตามภารกิจให้สำเร็จ ซึ่งมีการทำหลาย ๆ กิจกรรมโดยการกระทำต่าง ๆ ดำเนินต่อเนื่องกันไปตามลำดับและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันถ้าการกระทำหรือตัวกระทำส่วนใดส่วนหนึ่งบกพร่องหรือเสื่อมทรมานไม่ประสานสัมพันธ์กันการบริหารก็ไม่ว่าจะมีประสิทธิภาพได้นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายที่สอดคล้องกัน เช่น นิพนธ์ กีนาวงค์ (2526, หน้า 42) ให้ความหมายของการบริหารในเชิงกระบวนการว่า การบริหารในแง่กระบวนการหมายถึง การที่ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารด้วยวิธีการกระทำเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันอย่างเป็นระเบียบ ส่วน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529, หน้า 36) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นแนวทางเทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการปฏิบัติภารกิจให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและในแนวทางเดียวกัน พันธ์ หันนาคินทร์ (2524, หน้า 60) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการบริหารงาน มีลักษณะที่จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันเพราะเมื่อมีอะไรมากระทบกระบวนการขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง อาจจะต้องปรับปรุงกระบวนการขั้นอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ดังนั้นการกระทำกิจกรรมใด ๆ ที่ต้องใช้คนร่วมกันทำเพื่อให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจำเป็นต้องมีกระบวนการการบริหารงานที่ดี

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การบริหารเป็นการใช้ศาสตร์และศิลป์บริหารกลุ่มบุคคล โดยใช้กระบวนการการบริหารและเทคนิควิธีการกิจกรรม โดยมีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องมีความสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องทำตามกระบวนการอย่างต่อเนื่องและรู้จักการผสมผสาน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนของการบริหาร ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้หลายท่านและได้มีการปรับเปลี่ยน พัฒนาแนวคิดไปตามยุคสมัย การให้แนวคิดต่าง ๆ ของบุคคลเหล่านั้นมีหลายแนวคิดที่แตกต่างกันไปซึ่งแล้วแต่เหตุผลตัวอย่างเช่น

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol, อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528 หน้า 40) ได้สรุป องค์ประกอบมูลฐานของการบริหารว่ามี 5 ประการคือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดหน่วยงาน (Organizing)
3. การบังคับบัญชา (Commanding)
4. การประสานงาน (Co - ordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

ซึ่ง เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้ให้เป็นแนวคิดในการบริหารงานไว้ ต่อมาได้นักวิชาการชื่อ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick, อ้างใน ภิญญู สาร, 2519, หน้า 65) ได้นำเอาแนวคิดของฟาโยล มาใช้ และได้นำมาประยุกต์ปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์สมัยใหม่โดยได้กล่าวถึงภารกิจการบริหารไว้ 7 ประการด้วยกันเขียนเป็นตัวอักษร " POSDCoRB " และให้ความหมายคือ

1. Planning (P) การวางแผน หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีงานอะไรบ้างที่ต้องปฏิบัติ ตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ๆ ก่อนลงมือปฏิบัติ

2. Organizing (O) การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน

3. Staffing (S) การจัดบุคลากร หมายถึง การบริหารงานอันเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ทุกประเภทของหน่วยงาน ได้แก่ การสรรหาการพัฒนาการบำรุงรักษาและการให้พ้นจากงาน

4. Directing (D) การอำนวยการ หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการหลังจากได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว รวมทั้งการติดตามและให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้น ๆ

5. Co - ordinating (Co) การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสารสัมพันธ์ระดับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ภายในองค์การให้เข้ากันได้

6. Reporting (R) การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบในระดับต่าง ๆ

7. Budgeting (B) หมายถึง การจัดทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชีตลอดจนการควบคุมดูแลและการใช้จ่ายโดยรอบคอบ

ส่วนของ เกร็ก (Gregg, อ้างใน สงวน สุทธิเลิศอรณ, 2529, หน้า 56) ได้ให้แนวคิดการบริหารงาน 7 ขั้นตอนดังนี้คือ

1. การวินิจฉัยสั่งการ (Decision - making)
2. การวางแผน (Planning)
3. การจัดองค์การ (Organizing)
4. การติดต่อสื่อสาร (Communication)
5. การจูงใจ (Influencing)
6. การประสานงาน (Co - ordinating)
7. การประเมินผล (Evaluation)

ต่อมาได้มีนักวิชาการศึกษา ได้ทำการวิเคราะห์กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) และได้ดัดแปลง " POSDCoRB" มาใช้ในกระบวนการบริหารการศึกษา คือ เซียร์ส (Jesse B. Sears, อ้างใน ภิญญู สาธร, 2519, หน้า 67) ได้เสนอขั้นตอน การบริหารการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การอำนวยการ (Directing)
4. การประสานงาน (Co - ordinating)
5. การควบคุมงาน (Controlling)

ต่อมาสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators, อ้างใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528, หน้า 42) ได้เสนอกระบวนการบริหารการศึกษา ออกมาได้ 5 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือโครงการสำหรับการปฏิบัติงานในอนาคตให้ตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ โดยกำหนดงานที่จะทำและวัตถุประสงค์รายย่อยของการทำงานนั้น ๆ ขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของบุคลากรทุกฝ่าย
2. การจัดสรรทรัพยากร (Allocation)
3. การให้แรงกระตุ้น (Stimulation) หมายถึง การบำรุงขวัญ กระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้ผลงานดีทั้งปริมาณและคุณภาพ

4. การประสานงาน (Co - ordination) หมายถึง การจัดให้ผู้แทนของหน่วยงานย่อยทุกหน่วยงานพบปะปรึกษาหารือกัน เพื่อให้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทราบเรื่องการปฏิบัติงานของผู้อื่นและเพื่อให้งานสัมพันธ์ไม่ขัดแย้งกันโดยยึดเป้าหมายขององค์การเป็นหลัก

5. การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานทุกระยะ ให้ทราบผลการปฏิบัติ และปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขทุกระยะ และการประเมินผลขั้นสุดท้ายก็เพื่อเปรียบเทียบผลงานที่ได้กับเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่ต้น เพื่อวางแผนใหม่สำหรับการปฏิบัติงานในอนาคต

จากการวิเคราะห์ของสมาคมผู้บริหารแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Association of School Administrators) เหมือนกับแนวคิดของ ลูเธอร์ กุลลิค (Luther Gulick) เพียงแต่มีการนำเอาขั้นตอนบางตอนมารวมเข้าด้วยกันเช่น การรวมการจัดบุคลากร (Staffing) และการงบประมาณ (Budgeting) มารวมเป็น การจัดสรรทรัพยากร (Allocation) และเปลี่ยนคำว่า การให้แรงกระตุ้น (Stimulation) มาอยู่ในความหมายของการอำนวยการ (Directing) และการประเมินผล (Evaluation) ในความหมายของการรายงาน (Reporting) โดยนำมาหลอมรวมกันและตั้งเป็นชื่อใหม่ ส่วนนักการศึกษาไทยหลายท่านได้ให้ความสนใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการบริหารมีหลายทฤษฎีแตกต่างกันไป เช่น พันธ์ หันนาคินทร์ (2529, หน้า 5) ได้แบ่งการบริหารงานออกเป็นขั้นตอนดังนี้คือ การวางแผน (Planning) การบุคลากร (Staffing) โดยคำนึงและเห็นความสำคัญของบุคลากร การจัดองค์การ (Organizing) การงบประมาณ (Budgeting) ขั้นตอนการ (Executing) ประกอบไปด้วย การประสานงาน (Co - ordinating) การควบคุมงาน (Controlling) การอำนวยการ (Directing) และขั้นประเมินผล (Evaluating) ส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 53) ได้แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผน การดำเนินงานตามแผนและ การประเมินผล ส่วนของ วินัย สมมิตร (2524, หน้า 56) ได้แบ่งขั้นตอนการบริหารงานไว้ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดคนเข้างาน (Staffing) การดำเนินงาน (Executing) และการประเมินผล (Evaluation) การบริหารงานในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ(2528, หน้า 3) การบริหารงานทุกระดับยังมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาในเรื่องของกระบวนการบริหาร

สรุป ในกระบวนการบริหาร จากทฤษฎี และแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษาทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้นเป็นกระบวนการและภารกิจการบริหารซึ่งมีขั้นตอนในการปฏิบัติดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเห็นว่าภารกิจการบริหารงานในการการจัดการ

ศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียน มีเพียง 4 กระบวนการ ที่เป็นตัวสำคัญ ๆ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organization) การประสานงาน (Co - ordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) ซึ่งกระบวนการทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาจะเป็นตัวช่วยในการแก้ไขปัญหา และช่วยปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอีกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของเยาวชน แต่การที่จะพัฒนาปรับปรุง ยกระดับคุณภาพให้ได้มาตรฐานต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก หากการดำเนินการรวมโรงเรียนเข้าด้วยกันและวางระบบการจัดการใหม่ให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพ มีการระดมสรรพกำลังในการบริหารให้ดี จะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์เอาแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล มาใช้เพียง 4 ขั้นตอน ดังนี้ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การประสานงาน (Co - ordinating) การควบคุมงาน (Controlling) เป็นภารกิจของงาน ดังรายละเอียดดังนี้

1.1 การวางแผน

การวางแผนมีความสำคัญต่อการบริหารงานเป็นอย่างมากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงให้หน่วยงานทุกระดับมีแผนเป็นของตนเอง โดยยึดตามนโยบายของหน่วยเหนือเป็นหลัก ในการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการดำเนินงานเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2540, หน้า 5) ได้แจ้งให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ พิจารณาดำเนินการวางแผนระยะยาว (ปี 2537 - 2541) วางแผนการยุบรวมโรงเรียนดังนั้น การบริหารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีแผนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ และได้มีนักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้กล่าวเรื่องของกรวางแผนไว้ดังนี้

สวัสดี้ สายประสิทธิ์ (2539, หน้า 14) กล่าวว่า การวางแผน คือการนำเอาความรู้และประสบการณ์ของมนุษย์ ไปสู่กระบวนการซึ่งก่อให้เกิดการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและไปสอดคล้องกับ Koontz และ Odennell (อ้างใน ชาญชัย อาจีนสมาจาร, 2535, หน้า 166) หมายถึง เป็นกระบวนการที่ต้องใช้สติปัญญา การเลือกแนวทาง การตัดสินใจ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัตถุประสงค์ ข้อมูลและการคาดคะเนที่ได้พิจารณาอย่างดี ส่วนของสมเดช สีแสง (2539, หน้า 43) หมายความว่า การคิดหรือกำหนดทางเลือกในการดำเนินการหรือแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูงสุด ส่วนของ เยเฮเชล ดรอร์ (Yehezhe Dror, อ้างใน อุทัย บุญประเสริฐ, 2532, หน้า 16) หมายความว่า กระบวนการที่เกี่ยวกับการเตรียมการเพื่อ

ตัดสินใจในอนาคตเพื่อให้การกระทำนั้นบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ด้วยวิธีการที่ดีที่สุด ส่วน Herbert A. Simon (อ้างใน วีระพล สุวรรณนันทน์, 2526, หน้า 2) หมายถึง เป็นกิจกรรม (Activity) อย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดสิ่งที่จะต้องทำในอนาคต การประเมินผลของสิ่งที่กำหนดว่าจะต้องทำ ตลอดถึงการกำหนดวิธีการที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติ และนอกจากนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2528, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของการวางแผนว่า เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลหรือองค์การ ทำการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าเกี่ยวกับงานบางอย่างที่จะกระทำในอนาคต กระบวนการดังกล่าวประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องซึ่งบางตอนอาจจะเป็นเรื่องที่ต้องทำทันที เพื่อจะให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529, หน้า 54) หมายความว่า การคิดหรือกำหนดทางเลือกในการดำเนินงานหรือการแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัดและได้ประโยชน์สูงสุด ส่วนอุทัย บุญประเสริฐ (2532, หน้า 19) ได้กล่าวว่า การวางแผน เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการบริหารที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานสำคัญยิ่งในกระบวนการบริหารและการจัดการของหน่วยงานและระบบบริหารทั้งระบบ รายละเอียดที่แสดงไว้ในแผนจะเป็นเค้าโครงของสิ่งที่คาดว่าจะต้องปฏิบัติจัดทำในอนาคต โดยเป็นกิจกรรมที่คาดหวังว่าจะต้องปฏิบัติ

ดังนั้น การบริหารงานที่ดีต้องมีแผนเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และแผนจะเป็นเครื่องมือตัวบ่งชี้ให้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติเป็นขั้นตอน การปฏิบัติงานถ้าจะให้มีความคุณภาพและประสิทธิภาพ ประสพผลสำเร็จแล้วจะต้องมีการวางแผนให้รัดกุม สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ในด้านความพร้อมของทรัพยากร และการยอมรับของผู้ปฏิบัติและผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากแผนนั้น ๆ การวางแผนต้องประกอบไปด้วย ข้อมูลที่เชื่อถือได้ จะช่วยให้แผนประสพผลสำเร็จ การวางแผนจะทำให้กระจายอำนาจตามระดับความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ไม่ไปรวมกันอยู่ที่หน่วยงานส่วนกลาง หรือหน่วยงานระดับสูงเท่านั้นเพราะ กระบวนการวางแผนประกอบไปด้วยขั้นตอนการตัดสินใจทุกขั้นตอน ทำให้คล่องตัวและมีอิสระในการปฏิบัติงานมากขึ้น หากหน่วยงานย่อยทุกระดับ สามารถวางแผนและดำเนินการตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของหน่วยงานระดับสูงแล้ว เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคก็สามารถแก้ไขได้ มีเหตุผลที่จะได้รับการสนับสนุนรวมทั้งการได้รับการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนของ สวัสดิ์ สายประสิทธิ์ (2539, หน้า 15) ได้ให้เหตุผลของการวางแผนไว้ดังนี้

1. การวางแผน เป็นการคิดเตรียมการและการแก้ไขปัญหาล่วงหน้า เพื่อให้การทำงานมีจุดหมายในอนาคตเป็นการก้าวไปข้างหน้าตลอดเวลา ไม่หยุดอยู่กับที่ช่วยให้งานได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ

2. การวางแผน เป็นการปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผน มีระบบขั้นตอน ระยะเวลา สถานที่ เป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน สะดวกในการดำเนินงาน สามารถวัดความสำเร็จ ตรวจสอบ ประเมินผลได้

3. การวางแผน สามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันที ในกรณีที่มีปัญหาเกิดขึ้น

4. การวางแผน สามารถใช้เป็นเครื่องมือ ช่วยให้ผู้บริหาร ผู้คุมนโยบายในระดับต่าง ๆ สามารถวินิจฉัย ตัดสินใจได้อย่างมีหลักเกณฑ์และถูกต้อง

5. การวางแผน ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและได้ผลอย่างคุ้มค่า เพราะหลักในการวางแผน ต้องคำนึงถึงการระดมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มาดำเนินการตามความจำเป็น ก่อน หลัง ได้อย่างเหมาะสมโดยใช้วิธีการทางเลือกที่ดีที่สุด

6. การวางแผน ทำให้เกิดความร่วมมือประสานงานในหน่วยงาน และต่างหน่วยงานให้สอดคล้องกันและไม่เกิดการซ้ำซ้อน เป็นการประหยัดระยะเวลาในการพัฒนาให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างรวดเร็ว

การวางแผนเป็นเรื่องที่ยากเพราะต้องอาศัยความรู้ และประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน จึงจะทำให้แผนมีความสมบูรณ์และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผล เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่จะต้องทำแผนเพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ซึ่ง ลีลา สีนานุเคราะห์ (2530, หน้า 71) ได้ให้ความมุ่งหมายในการวางแผนไว้ดังนี้

1. เพื่ออธิบาย (Clarify) เป้าหมายชัดเจน อธิบายแผนทั่วไปและกำหนดการทำงานของทุกคนในองค์การทราบ ว่า องค์การโดยส่วนรวมมุ่งหมายที่จะบรรลุถึงอะไรและต้องการให้หน่วยงานของใครทำอะไร

2. เพื่อกำหนด (Determine) และแปลความหมายของสิ่งที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกระทำ เพื่อให้งานในหน้าที่ชั้นผสมผสานผนึกเข้าในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องไม่ป็นเกลียว หรือซ้อนงานกันหรือให้ทุกหน่วยงานมีงานทำเสมอ

3. เพื่อจัดให้มี (Provide) นโยบายอันแจ่มชัด ไม่กำกวม นโยบายจะเป็นเครื่องชี้แนวทางและช่วยประสานงานให้ผู้ทำงาน ทำงานตามผู้บริหารได้

4. เพื่อเตรียมคาดการณ์ (Anticipate) ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ล่วงหน้าและเพื่อดำเนินการแก้ไขเสียก่อนที่ปัญหานั้นจะลุกลามใหญ่โตหรือเรื้อรัง นอกจากนั้นก็เพื่อประสานกิจกรรมต่าง ๆ โดยจัดให้ผู้ทำงาน วัสดุและเครื่องอำนวยความสะดวก พร้อมทั้งจะใช้ได้ตามความต้องการทั้งนี้เพื่อให้งานที่รับมอบหมายเสร็จสิ้นตามกำหนด

5. เพื่อก่อตั้ง (Establish) และรักษาไว้ซึ่งการควบคุมของฝ่ายบริหารในปริมาณที่น้อยที่สุดต่อผู้ทำงาน โดยแน่ใจว่าจะได้รับผลตามที่ต้องการ

การวางแผนที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอน มีกระบวนการที่ชัดเจน กระบวนการวางแผน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528 ก, หน้า 97) ได้แบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

1. การดำเนินการก่อนการวางแผน
2. การวิเคราะห์ปัญหา
3. การกำหนดแผนงานและโครงการ
4. การกำหนดเป้าหมาย
5. การกำหนดวิธีดำเนินการ
6. การกำหนดค่าใช้จ่าย
7. การปฏิบัติตามแผน
8. การประเมินผล ปรับปรุงแผนและวางแผนใหม่

ในการจัดทำแผนผู้วางแผนต้องทราบว่าการจัดทำแผนนี้มีประโยชน์ในเรื่องใด ลักษณะใดของแผนที่เหมาะสมกับหน่วยงาน หรือปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ซึ่ง สวัสดิ์ สายประสิทธิ์(2539, หน้า 6) ได้แบ่งลักษณะของแผนไว้เป็น 3 ลักษณะดังนี้คือ

1. แผนในลักษณะแก้ไขปัญหา
2. แผนในลักษณะวางแผนกำหนดอนาคต แผนพัฒนา
3. แผนลักษณะผสมผสาน

การวางแผนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นการวางแผนลักษณะการแก้ไขปัญห ส่วนแผนในลักษณะการกำหนดอนาคตหรือแผนพัฒนาไม่ค่อยได้ปฏิบัติกันเท่าใดนักถึงอย่างไรก็ตามการวางแผนเป็นเรื่องของกิจกรรมอนาคต ตามที่ วีระพล สุวรรณนันท (2531, หน้า 79 -99) ได้สรุปว่าการวางแผนควรประกอบไปด้วยสิ่งที่เป็นตัวแปรและตัวร่วมดังนี้

1. อนาคต
2. การปฏิบัติ
3. บุคคลหรือองค์การที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
4. การแก้ปัญหาขัดแย้งซึ่งเกิดระหว่างแผนหรือระหว่างปฏิบัติ
5. มาตรฐาน
6. ความประหยัด สมรรถภาพและการตรงต่อเวลา

กล่าวโดยสรุป การวางแผนเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของการบริหารงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นงานที่จะต้องปฏิบัติจัดทำตั้งแต่เริ่มแรก และเป็นงานที่ต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ถ้าการวางแผนที่ดีมีประสิทธิภาพมีการปฏิบัติตามแผนอย่างถูกต้องเป็นระบบช่วยให้เกิดการประหยัดทรัพยากร ช่วยให้งานดำเนินที่มีทิศทางแน่นอน ดังนั้นเพื่อมุ่งหวังความสำเร็จของงานถ้ามีการวางแผน จะเป็นการช่วยให้ผู้บริหารพิจารณาอย่างรอบคอบ และมีการประเมินผลว่าเราดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด

1.2 การจัดองค์การ

การจัดองค์การ คำว่า องค์การ มีผู้ให้ความหมายของคำว่าองค์การไว้หลายแนวทาง ดังนี้ วิทยุ สาร (2519, หน้า 95) ได้ให้ความหมาย องค์การ (Organization) หมายถึง หน่วยสังคมหรือหน่วยงานซึ่งบุคคลกลุ่มหนึ่งร่วมมือกันบริหารและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับวัสดุในการผลิต ส่วนของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2528 ข, หน้า 5) ให้ความหมายว่า องค์การ คือ กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รวมตัวกันขึ้น เพื่อที่จะดำเนินการให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยที่บุคคลคนเดียวไม่อาจดำเนินการให้สำเร็จลงโดยลำพัง และ สมพงษ์ เกษมสิน (2517, หน้า 122) ได้ให้ความหมาย องค์การ หมายถึง การจัดแบ่งงานและมอบอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดความสมดุลย์ในหน่วยงานต่าง ๆ และมีพลังที่จะเสริมสร้างให้องค์การเติบโตได้อีกความหมายหนึ่ง Barnard (อ้างใน วิทยุ สาร, 2519, หน้า 121) กล่าวว่า องค์การ คือ ความร่วมมือกันระหว่างบุคคลหลาย ๆ คน บุคคลเหล่านี้จึงใจ มีความตั้งใจจริงและมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ในการร่วมมือดำเนินกิจกรรม สมพงษ์ เกษมสิน (2513, หน้า 230) ให้นิยามการจัดองค์การ คือ กระบวนการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะสามารถทำให้องค์ประกอบขององค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนของ วิทยุ สาร (2519, หน้า 124) ให้ความหมายว่า การจัดองค์การ คือ กระบวนการจัดระบบ

การทำงานทั้งหมดภายในองค์การ หรือในสำนักงานโดยกำหนดลักษณะของตำแหน่งงาน วิธีปฏิบัติ ขอบเขตอำนาจหน้าที่และการประสานงาน ระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ ให้แน่นอน เพื่อให้การทำงานของ องค์การดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน

สรุปการจัดการองค์การ หมายถึง กระบวนการกิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติ หน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่ในอันที่จะสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาวะที่จะเอื้ออำนวยต่อ การบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความพยายามร่วมของกลุ่มบุคคล ดังนั้นการจัดการองค์การเป็น การจัดระเบียบ โดยการนำเอาส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมกัน ในรูปของส่วนรวม เพื่อให้มีการใช้ อำนาจบริหารงาน เป็นศูนย์อำนาจการให้งานดำเนินไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีหลักในการ จัดโครงสร้างขององค์การ ดังนี้

โครงสร้างขององค์การ

ในการบริหารงานใดก็ตามเราจะต้องทราบลักษณะของโครงสร้างของงาน ในองค์การนั้น ๆ เป็นอย่างดี โครงสร้างขององค์การคือ การจัดกลุ่มงานเข้าด้วยกันตามจุดประสงค์ หรือตามหน้าที่ และสายการบังคับบัญชาเป็นเอกภาพของหน่วยงาน โครงสร้างขององค์การมีความสำคัญเพราะจะ เป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นความตายขององค์การ ด้วยเหตุที่ว่า โครงสร้างองค์การมีอิทธิพลต่อ การปฏิบัติงานประจำขององค์การที่จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่กำหนด การจัดองค์การให้มีประสิทธิภาพ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารในองค์การมีความเป็นผู้นำหรือไม่มีภาวะผู้นำมากน้อยแค่ไหนมีวิสัยทัศน์มากน้อย เพียงใดผู้บริหารสามารถที่จะดูโครงสร้างขององค์การ และเข้าใจโครงสร้างมากน้อยแค่ไหน โครงสร้าง ขององค์การที่ดี ต้องเป็นฐานสำคัญในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารและผู้นำ โครงสร้าง ขององค์การที่เหมาะสมต้องมีการจัดรูปงานในองค์การได้อย่างชัดเจน มีความสมดุลกับความจำเป็น ของงานที่มีอยู่ ก็เท่ากับว่าได้ช่วยให้การบริหารงานนั้นสำเร็จไปแล้วเกือบครึ่งหนึ่ง โครงสร้างของ องค์การที่ดีจัดได้อย่างเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์คือ

1. ประโยชน์ในด้านการบริหาร การจัดโครงสร้างองค์การชัดเจน ช่วยให้บริหารงานง่าย รู้ว่า ใครทำอะไร รับผิดชอบต่อใคร ไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางคำสั่งข้างจุดใดจุดหนึ่ง ขจัดปัญหาการทำงาน ซ้ำซ้อน มอบอำนาจให้ขจัดปัญหาเกี่ยวกับการทำงานและให้อำนาจการตัดสินใจ

2. ประโยชน์ในด้านองค์การ องค์การที่มีโครงสร้างที่ดีย่อมพร้อมที่จะเติบโตไปทีละเล็กละน้อยตามความจำเป็นของงาน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ง่าย และพร้อมที่จะรับ

การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม ความชัดเจนในงานแต่ละฝ่าย แต่ละแผนก สามารถปรับโครงสร้างใหม่ได้ เพื่อให้สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่และการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสยุคโลกาภิวัตน์

3. ประโยชน์ในด้านของผู้ร่วมงาน มีการแบ่งงานให้แก่ฝ่ายทำงานช่วยให้รู้ขอบเขตและอำนาจในการปฏิบัติงานมากขึ้นเพียงใด ให้แต่ละคนทำงานอย่างเสมอภาคตามความเหมาะสมกับงานและตำแหน่ง ทุกคนมีความพึงพอใจในงาน มีขอบเขตความคิด ขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการทำงานให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจในองค์การและมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

โครงสร้างขององค์การกับอำนาจหน้าที่

โครงสร้างขององค์การมีการแบ่งงานและมีการมอบหมายงานระหว่างบุคคลกับบุคคล เป็นโครงสร้างของอำนาจและหน้าที่เป็นความสัมพันธ์กัน ระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องโดยที่ทุกคนต้องมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ในการบริหารงานโครงสร้างส่วนใหญ่ผู้มีอำนาจสูงสุดย่อมเป็นผู้สั่งการตามสายบังคับบัญชาตามลำดับชั้นลงมา ดังนั้นอำนาจหน้าที่จึงถูกมอบหมายกันตามลำดับชั้น

อำนาจ (Authority) ความหมายคือสิทธิมีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่ ที่จะนำเอาทรัพยากรมาใช้ในแต่ละกิจกรรมขององค์การอย่างถูกต้องตามกฎหมาย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2528, หน้า 37) อำนาจหน้าที่แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. อำนาจที่มาจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
2. อำนาจที่มาจากเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน

ฐานที่มาของอำนาจ เกิดขึ้นจากสภาพสังคม หน้าที่ กฎหมายข้อบังคับ วัฒนธรรม ประเพณี และการยอมรับในสังคม จะเห็นได้ว่าโครงสร้างขององค์การบางองค์การ มีส่วนช่วยเสริมอำนาจ (Authority) ให้กับผู้บริหารระดับสูงหรือผู้บริหารในระดับกำหนดนโยบาย การตัดสินใจของผู้บริหารในระดับกำหนดนโยบายสามารถที่จะดำเนินการได้ โดยมีระเบียบ กฎหมายรองรับเหมือนกับมีอำนาจ (Authority) อย่างเต็มที่ ส่วนอำนาจจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน คือผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา อำนาจจากเบื้องบนย่อมไร้ความหมาย ถึงอย่างไรก็ตามความเป็นไปได้ นั้นมีน้อยมากเพราะถ้าอยู่ในระบบราชการ ผู้ใต้บังคับบัญชาย่อมปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเสมอ แต่ต้องเป็นเรื่องในทางที่ชอบธรรม

องค์การเป็นการบริหารงาน โดยอาศัยคนเป็นจำนวนมากต้องมีการแบ่งอำนาจหน้าที่รับผิดชอบต่าง ๆ ซึ่งแต่ละหน่วยงานย่อยรับมอบหมายอำนาจและหน้าที่ที่ต้องดำเนินการตามหน้าที่ของตนเองให้ดีและสมบูรณ์ที่สุดจะทำให้งานในองค์การนั้นดำเนินไปด้วยดี องค์การเมื่อมีการบริหารงานนาน ๆ มีความก้าวหน้าเติบโตขึ้น โครงสร้างใหญ่ขึ้น หน่วยงานย่อยต่าง ๆ ย่อมพัฒนาตนเองให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพตามองค์การ เป็นธรรมชาติย่อมจะมีหน่วยงานย่อยบางหน่วยงานที่ไม่ยอมพัฒนาตนเองและยังจะเกิดปัญหาในภาพรวมขององค์การใหญ่ ดังนั้นเพื่อให้หน่วยงานที่ไม่ยอมปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ องค์การใหญ่ที่มีอำนาจจึงต้องสั่งการให้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลดีต่อองค์การใหญ่ ดังที่ ซูซีฟ พุทธประเสริฐ (2538, หน้า 74) ได้สรุปถึงวิธีการและกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบว่า การพัฒนาองค์การเป็นกระบวนการวางแผนที่เป็นระบบเพื่อเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ในองค์การ 3 ประการ ได้แก่

1. เปลี่ยนแปลงที่บุคคลและกลุ่มบุคคลในองค์การ เช่น ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการปฏิบัติงาน
 2. เปลี่ยนแปลงเรื่องอำนาจ หมายถึง เปลี่ยนโครงสร้างเกี่ยวกับอำนาจและการควบคุมเพื่อให้เกิดความร่วมมือด้วยความรู้สึกที่ดีแทนการใช้อำนาจสั่งการให้ปฏิบัติหรือควบคุมให้จำต้องปฏิบัติ
 3. การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับค่านิยม
- ดังนั้นองค์การขนาดใหญ่มองภาพลงมายังหน่วยงานขนาดเล็ก ๆ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติขององค์การหน่วยงานขนาดเล็กไม่สามารถปรับตัวได้ก็ต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดจุดการพัฒนาศักยภาพ มีคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์การนั้น.

1.3 การประสานงาน

ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า การประสานงานไว้หลายท่าน ดังเช่น สวัสดิ์ สายประสิทธิ์ (2539, หน้า 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ การจัดให้มีการเชื่อมโยง ประสานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในความรับผิดชอบของผู้บริหารในแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละองค์การทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น

ส่วน จรัส โพธิศิริ (2523, หน้า 87) ได้ให้ความหมายว่า การประสานงาน หมายถึง กระบวนการที่ตรวจสอบตราดูแลและให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายบรรลุเป้าหมายอันเป็นวัตถุประสงค์ขององค์การ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2528๗, หน้า 210) ให้ความหมายว่า การประสานงาน หมายถึง การที่บุคคลหรือหน่วยงานในองค์การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่นเพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์เดียวกัน

การประสานงานเป็นการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำให้บุคลากรในหน่วยงานร่วมมือกันทำงานและเชื่อมโยงการทำงานกันอย่างต่อเนื่องและสามารถแก้ปัญหาข้อขัดข้องใน การปฏิบัติงาน ได้การประสานงานเป็นภารกิจที่สำคัญมากในการบริหารงาน และเป็นกิจวัตรประจำวันสำหรับผู้บริหารทุกคนและทุกระดับจะต้องยึดปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์การบรรลุวัตถุประสงค์ การประสานงานที่ดีจะต้องมีการสื่อสารที่ดีด้วย เพื่อทุกคนจะได้ข่าวสารที่ถูกต้องและทันทั่วทั้งในสิ่งที่ เป็นปัญหา และการเปลี่ยนแปลงในองค์การอื่นจะทำให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และร่วมมือกันทำงานต่อไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ การประสานงานที่ดีต้องใช้ระบบที่ดีในการติดต่อ ระบบ การติดต่อ แบ่งได้เป็น 2 ประการ

1. กำหนดเป็นนโยบายขององค์การและบอกให้ผู้ปฏิบัติลงมาตามลำดับชั้น
2. การออกคำสั่งให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติ หรือกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติของ แต่ละงาน

ทั้งสองประการที่กล่าวมาเป็นการติดต่อประสานงานจากผู้มีอำนาจสูงสุดลงมา (Downward Communication) ส่วนการติดต่อประสานงานจากเบื้องล่างขึ้นไปข้างบน (Upward Communication) ส่วนใหญ่จะเป็นรูปของการรายงาน (Reporting) เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของงาน ในการ ประสานงานขององค์การที่ดีนั้นจะช่วยให้ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาและลดปัญหาการขัดแย้ง ระหว่างผู้ปฏิบัติงาน สวัสดิ์ สายประสิทธิ์ (2539, หน้า 223) ให้ข้อคิดว่าการประสานงานนั้นเราจะ ประสานกับอะไร

1. ประสานนโยบายหรือวัตถุประสงค์ นโยบายหรือวัตถุประสงค์เป็นเครื่องชี้ว่าองค์การใด หรือหน่วยงานใดมีขอบเขตเพียงใด ผู้ปฏิบัติทำงานถูกต้องตามนโยบายหรือไม่ จึงมีความจำเป็นต้อง ประสาน
2. ประสานผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความเข้าใจในหน้าที่ที่ตรงกัน ไม่เกิดการขัดแย้ง อิจฉาริษยากัน จึงดีจึงเด่นกัน ประสานให้รู้จักสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
3. ประสานกระบวนการปฏิบัติงาน มีการจัดรูปงานให้เหมาะสมแบ่งงาน มอบอำนาจและ หน้าที่ในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือนโยบายที่วางไว้

4. ประสานการใช้ทรัพยากร มีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม วางแผนการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอและเป็นไปตามกำหนดเวลาที่วางไว้

การประสานงานตามหลัก แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การประสานงานภายในองค์การ
2. การประสานงานภายนอกองค์การ

ซึ่งการประสานงานทั้ง 2 ลักษณะนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับหน่วยงานในการประสานนั้นก็ต้องไปมีความสัมพันธ์หรือกระทบกับหน้าที่อื่น ๆ เช่น การวางแผน การมอบอำนาจหน้าที่ การฝึกอบรม การควบคุมงาน เป็นต้น

การประสานงานในองค์การ สิ่งที่ต้องทำหรือควรทำคือ

1. ต้องมีแผนผังองค์การ มีการแบ่งหน้าที่งาน มีสายบังคับบัญชา จัดให้ถูกต้องและเป็นจริงเสมอ การประสานงานนี้จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชามองเห็นกรอบงาน ว่าหน่วยงานใดว่าควรจะ ปรับปรุงหรือควรจะยุบรวมกัน

2. ต้องวางระเบียบงาน เป็นการช่วยการประสานงานให้งานขององค์การสำเร็จ ระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือในการติดต่อประสานงานโดยมีแนวทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนมีการรายงาน การโต้ตอบ เพื่อให้ทราบข่าวสารต่าง ๆ

3. ต้องมีการนิเทศ หน่วยงานใด ๆ ก็ตามถึงแม้ว่าจะได้มี การวางกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติแต่ก็ต้องมีการออกตรวจหรือนิเทศ เพื่อป้องกันการเข้าใจไม่ตรงกันหรือแก้ไขข้อผิดพลาดบางอย่าง หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการออกนิเทศเพื่อให้ความช่วยเหลือและเป็นการให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

4. ที่ปรึกษาหน่วยงานหรือองค์การบางหน่วยงานมีบุคลากรเป็นจำนวนมาก หัวหน้าหน่วยงานมักไม่มีเวลาเพียงพอต่อการพิจารณาเรื่องราวสั่งการอย่างรอบคอบ มักนิยมให้มีที่ปรึกษาหรือเป็นผู้ช่วยหัวหน้างานช่วยตรวจกลั่นกรองสรุปเรื่องอย่างรอบคอบขึ้นก่อนที่จะสั่งการ เพื่อป้องกันการผิดพลาด หรือมีที่ปรึกษาไว้เพื่อร่วมให้ความคิดเห็นต่องาน และช่วยร่วมตัดสินใจในเรื่องของงานต่าง ๆ ในองค์การ

5. การฝึกอบรม จะเป็นการช่วยเรื่องการประสานงานได้มาก การฝึกอบรมบุคลากรไม่ว่าจะเป็นเรื่องบุคลากรใหม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงงานใหม่ การฝึกอบรมจะช่วยให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในงาน ระเบียบ วิธีปฏิบัติดีขึ้นลดการผิดพลาดของงานได้

6. การมอบอำนาจ เป็นการช่วยแบ่งภาระหน้าที่ โดยให้อำนาจกับเจ้าหน้าที่ชั้นรองลงไปให้ ดุลยพินิจตามสมควรหัวหน้างานไม่ต้องสั่งการแต่ผู้เดียวการมอบอำนาจหน้าที่เป็นวิธีการ การประสานงานที่ดีอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้งานในองค์การราบรื่น มีประสิทธิภาพและรวดเร็วซึ่งเป็นการ ประหยัดเวลา

การประสานงานระหว่างองค์การ

เป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในองค์การ หรือต่างหน่วยงาน เพื่อว่า การประสานงานนั้นจะกำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างองค์การและได้แบ่งแยกอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์การต่าง ๆ อย่างชัดเจน การประสานโดยใช้คณะกรรมการผสม เป็น การประสานงานร่วมระหว่างองค์การต่างหน่วยงาน เพื่อร่วมกันทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน การประสานงานงบประมาณ เป็นการดำเนินงานแบ่งงบประมาณให้เหมาะสม ตามสัดส่วนงบประมาณไม่ไปกีดก่ายหน่วยงานอื่น ๆ หรือซ้ำซ้อนกันจะเห็นได้ว่าถ้ามี การประสานงานที่ดีแล้ววัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ก็จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ประโยชน์ของการประสานงาน

1. ทำให้งานเสร็จตามวัตถุประสงค์
2. งานไม่ซ้ำซ้อนประหยัดเวลาและทรัพยากร
3. ลดการขัดแย้งในหน่วยงาน
4. ทำให้เกิดความสามัคคี
5. ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจนโยบายและโครงสร้างของหน่วยงาน
6. ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ดังนั้น การประสานงานจึงมีความสำคัญในหน่วยงานทุกระดับและผู้บริหารทุกคนต้อง ประสานงานเป็น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางได้ให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ทุกอำเภอดำเนินการประสานงานในระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มโรงเรียน/โรงเรียน ให้ประสานงาน กับชุมชน ในส่วนของโรงเรียนที่จะถูกยุบรวมโรงเรียนต้องประสานงานและประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน เข้าใจในปัญหาต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำลังประสบปัญหาอยู่ ขณะนี้ โรงเรียนในฐานะหน่วยปฏิบัติต้องประสานงานในชุมชนที่แจ้งเหตุผลของการยุบรวมโรงเรียน ให้ชุมชนทราบโรงเรียนที่ถูกยุบรวมและโรงเรียนหลักต้องประสานกันและร่วมกันวางแผนการจัดทรัพยากร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอัตรากำลังครู นักเรียน วัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ แล้วรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด

ที่รับผิดชอบทราบเพื่อการประสานงานในหน่วยงานระดับสูงจะได้จัดสรรงบประมาณมาให้อย่างถูกต้องตรงตามความต้องการของโรงเรียน

1.4 การควบคุมงาน

ในเรื่องของการควบคุมงานนั้นได้มีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การควบคุมงานไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่ง สมบูรณ์ วัฒนวรพงษ์ (2535, หน้า 33) ได้สรุปความหมายของการควบคุมงานว่า การควบคุมงาน คือ ภาระหน้าที่เชิงประยุกต์ศิลป์ ซึ่งนำมาใช้ในการปฏิบัติต่อการสั่งงานทุกระดับ โดยสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติสิ่งหนึ่งสิ่งใด พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือต่อการปฏิบัติงานนั้น ๆ

สำหรับ สมพงศ์ เกษมสิน (อังกะโน สวัสดิ์ สายประสิทธิ์, 2539, หน้า 33) ได้ให้ความหมายของการควบคุมงานว่า คือ การใช้ศิลปะการบริหารเพื่อตรวจดูว่าการดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องตามวิธีการหรือไม่และผลการปฏิบัติงานถึงมาตรฐานหรือไม่เพียงใด

ส่วน จรัส โพธิศิริ (2523, หน้า 93) ได้ให้ความหมายว่า การควบคุมงาน คือการดำเนินงานที่ปรับปรุงให้งานนั้นเข้ากับมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยอาศัยการรายงานเป็นเครื่องมือ

จะเห็นได้ว่าการควบคุมงานนั้นเป็นเรื่องที่ผู้บริหารจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ทักษะหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านมนุษยสัมพันธ์เพราะการที่จะไปพูด หรือใช้ให้คนทำงาน หรือทำงานร่วมกัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ศิลปะในการพูดและมีเทคนิควิธีการต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้ภารกิจงานของเรานั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

วัตถุประสงค์ของการควบคุมงาน พอแบ่งได้ดังนี้คือ

1. งานที่ได้รับมอบหมายให้ไปปฏิบัติดำเนินงานไปตามแผนงานที่กำหนดหรือไม่
2. วิธีปฏิบัติงานดำเนินงานไปตามหลักการที่ดีหรือไม่เพียงไร
3. ตรวจสอบความก้าวหน้าของงานว่ามีเพียงใด
4. อุปสรรคในการปฏิบัติงานว่ามีมากน้อยเพียงใด
5. ผลงานที่ทำถูกต้องและได้มาตรฐานหรือไม่
6. ติดตามผลงาน นิเทศ ให้คำแนะนำเมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคและช่วยป้องกัน การสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์
7. เป็นการบำรุงขวัญผู้ใต้บังคับบัญชา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มอบอำนาจการควบคุมงานให้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียน การควบคุมงานเพื่อให้การดำเนินการตรงตามวัตถุประสงค์ ได้มีการกำหนดรูปแบบและกระบวนการการควบคุมงานเพื่อให้เกิดการคล่องตัวในการบริหารงาน ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในงานนั้น ๆ และมีทักษะหลาย ๆ ด้านในการควบคุมงานให้สำเร็จ คุณสมบัติของผู้ควบคุมงานที่ดีนั้น จรัส โพธิศิริ (2523, หน้า 97 - 98) ได้ให้ความเห็นว่า

1. ผู้ควบคุมงานต้องมีความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติภายในหน่วยงาน
2. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดองค์การ
3. มีทักษะในการติดต่อและการแนะนำ
4. มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

ทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมานี้ผู้บริหารจำเป็นมากจะต้องใช้ทักษะนี้ ถึงแม้ว่าการวางแผนจะมีการกำหนดไว้อย่างรอบคอบก็ตาม แผนอาจจะต้องประสบความล้มเหลวอันเนื่องมาจาก 2 สาเหตุใหญ่ ๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2528ก, หน้า 241)

1. เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดจากภายนอกที่อยู่เหนือการควบคุมขององค์การทำให้ไม่สามารถดำเนินตามแผนได้
2. ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบมิได้ปฏิบัติเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

การควบคุมงานที่ดีจะต้องทำหน้าที่ในอันที่จะป้องกันไม่ให้สองสิ่งที่ยกกล่าวนั้นเกิดขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นห่วงในข้อนี้จึงได้มีหนังสือสั่งการลงมาเพื่อให้มีการกำกับ ติดตาม ควบคุมการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายและให้ทาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ รายงานผลการดำเนินงานเป็นช่วง ๆ ไป

ดังนั้น การควบคุมงาน เป็นกระบวนการการวางแผนหลักเกณฑ์ให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ จุดมุ่งหมายก็เพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรในองค์การได้ปฏิบัติงานอย่างได้ผลดีมีประสิทธิภาพ การควบคุมงานที่ดีของผู้บริหารนั้นต้องทำให้ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในงานด้วย ผู้บริหารต้องนี้อยู่เสมอว่าอย่าให้การควบคุมงานเป็นเรื่องของการทำลายขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน การควบคุมงานสิ่งที่จะควบคุมได้นั้นมี

ด้านปริมาณ ด้านคุณภาพ ด้านเวลาและงบประมาณส่วนด้านอื่น ๆ นั้นผู้บริหารต้องใช้ทักษะด้านอื่น เข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความสำเร็จ

แนวทางการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กรูปแบบการรวมโรงเรียน

โรงเรียน เป็นหน่วยงานสำคัญที่สุดในการนำเอานโยบายการจัดการศึกษาของรัฐไปปฏิบัติ เพื่อให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นการกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้พยายามจัดการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนทุกคนอย่างเสมอภาค แต่ในการจัดการศึกษาในระดับ ประถมศึกษายังมีปัญหาและข้อจำกัดต้องแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาอยู่มาก โดยเฉพาะเป็นปัญหา ในระดับโรงเรียนที่เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรง การปรับปรุงพัฒนาการบริหารโรงเรียนจะให้มี คุณภาพและประสิทธิภาพนั้นเป็นเรื่องที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้หา แนวทางมาปรับปรุงเสมอ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมา หรือโรงเรียน ที่มีจำนวนนักเรียนลดลงเรื่อย ๆ เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง หรือการเคลื่อนย้ายของประชากร วยเจริญพันธุ์จากชนบทสู่ในเมือง หรือมีเด็กนักเรียนบางกลุ่มผู้ปกครองมักส่งบุตรไปเรียนในโรงเรียน อื่น ๆ ในเมือง โรงเรียนเหล่านี้สมควรได้รับการพิจารณาทบทวนเรื่องประสิทธิภาพการจัดการศึกษาทั้ง ทางด้านคุณภาพและการลงทุนทางการศึกษา โดยประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการ แก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินการยุบรวมโรงเรียน เช่น ด้านบุคลากร งบประมาณ โดย ใช้แนวทางการปฏิบัติการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยการยุบรวมโรงเรียนและอาศัยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วย การรวมและการเลิกโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2524 โดยให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ลำปางจัดทำเป็นยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ

ยุทธศาสตร์ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง

การจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการรวมโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ทางสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลำปางจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์คำว่าแผนยุทธศาสตร์มีผู้ให้แนวคิด เกี่ยวกับ แผนยุทธศาสตร์ว่า เป็นแผนอย่างหนึ่ง ซึ่งมักใช้ในความหมายที่คลุมถึงแผนงานใหญ่ทั้งหมด ของธุรกิจหรือส่วนใหญ่ของงานหรือโครงการใหญ่ การจัดทำยุทธศาสตร์เป็นกระบวนการตัดสินใจ เลือกรูปแบบขององค์การ (ธงชัย สันติวงษ์, 2532, หน้า 103) ส่วน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์

(2534, หน้า 112) ให้ความหมายของคำว่า ยุทธศาสตร์ คือ สมรรถภาพที่ควบคุมการเรียนรู้ ความตั้งใจ การจำและพฤติกรรมความคิดของมนุษย์เป็นกระบวนการทำงานภายในสมองของมนุษย์ จะเห็นว่าแผนยุทธศาสตร์นั้นเป็นแผนที่คอยคุมแผนใหญ่และเป็นแผนที่มีการวางขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนภายในองค์การ ส่วนลักษณะของแผนยุทธศาสตร์นั้นเป็นแผนที่ถูกการพัฒนาจากความคิดของแผนระยะยาว (Long - range Planning) ความสำคัญของแผน ซึ่ง ชูชีพ พุทธประเสริฐ (2538, หน้า 189) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. ช่วยปรับหน่วยงานหรือองค์การให้เหมาะสม กับความซับซ้อนของสภาพภายนอกองค์การ
2. เป็นแนวทางดำเนินงานสำหรับความไม่แน่นอนของอนาคต
3. แผนจะเปลี่ยนไปตามสภาวะการณ์
4. ไม่มีแผนยุทธศาสตร์ใดที่เหมาะสมและใช้ได้กับทุกสภาวะการณ์

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ได้แจ้งให้ทุกสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จัดทำแผนการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กรองรับโดยกำหนดเป็นแผน 3 - 5 ปี โดยกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนเป็นรายปีไป เพื่อสะดวกในการจัดทำงบประมาณและเสนอต่อคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง โดยการสำรวจข้อมูลและทำรายละเอียดลงในแผนพัฒนาการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการรวมโรงเรียน ดังนี้

1. ข้อมูลสาระสำคัญของแผน

1.1 ข้อมูลจำนวนโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนเท่าไร

- 1.1.1 ขนาดโรงเรียน แยกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดเล็กมาก
- 1.1.2 จำนวนโรงเรียน รวมทั้ง สปอ. มีเท่าไร
- 1.1.3 จำนวนห้องเรียน รวมทั้ง สปอ. มีเท่าไร
- 1.1.4 จำนวนนักเรียน รวมทั้ง สปอ. มีเท่าไร
- 1.1.5 จำนวนครู รวมทั้ง สปอ. มีเท่าไร

1.2 เป้าหมาย

- 1.2.1 จำนวนโรงเรียนที่มีข้อจำกัดไม่สามารถรวมได้ มีเท่าไร
- 1.2.2 โรงเรียนที่เหมาะสมสามารถรวมได้ มีเท่าไร

1.3 แนวทางการดำเนินงาน

1.3.1 โรงเรียนที่ไม่สามารถรวมได้ มีเท่าไร ให้เหตุผลประกอบ

1.3.2 โรงเรียนที่สามารถรวมได้ จำนวนเท่าไร

เป้าหมายรวมเป็นรายปี ให้แยกเป็นรายปีการศึกษา แต่ละปีมีจำนวนเท่าไร

- รวมปีการศึกษา จำนวนเท่าไร

- เป้าหมายรวม เมื่อสิ้นแผนรวมแล้วจำนวนเท่าไร

- ค่าพาหนะ / คน / 200 วัน รวมจำนวนนักเรียนโรงเรียนที่ยุบรวมทั้งหมด / คน / 200 วัน / ปีการศึกษา เป็นจำนวนเงินเท่าไร

2. แนวทางในการดำเนินงาน (สปอ.) ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการรวมโรงเรียน

2.1 รวมโรงเรียนแล้วมีครูเกินเกณฑ์ ปีละ อัตรา ให้จัดทำรายละเอียดอย่างชัดเจน

2.2 จำนวนครูเกินเกณฑ์นำไปบริหารเพื่อวัตถุประสงค์ใดให้จัดทำรายละเอียดให้ชัดเจน

3. สามารถประหยัดงบประมาณด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนได้

3.1 ค่าสาธารณูปโภค คิดค่าใช้จ่ายเป็นภาพรวม

3.2 ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย วัสดุ คิดค่าใช้จ่ายเป็นภาพรวม

3.3 ด้านอื่น ๆ ให้ระบุรายละเอียด

4. จำนวนอาคารสถานที่ของโรงเรียนยุบรวมและแผนการนำไปใช้ประโยชน์

4.1 จำนวนอาคาร โรงเรียนมารวมแยกเป็น รายปี

4.1.1 จำนวนโรงเรียนมารวม จำนวนโรงเรียน

4.1.2 อาคารเรียน (ห้อง/หลัง) จำนวนกี่ห้อง/หลัง

4.1.3 อาคารอเนกประสงค์ (หลัง) จำนวนหลัง

4.1.4 อาคารอื่น ๆ ให้ระบุรายละเอียด

4.2 แผนการนำอาคารสถานที่โรงเรียนมารวมไปใช้ประโยชน์ ให้จัดทำรายละเอียด

ดังนั้น จะเห็นว่าในการดำเนินงานจัดทำแผน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอ ในเรื่องเกี่ยวกับการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็กตามแนวทางดังกล่าว จะดำเนินการได้ต้องมีคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งคณะกรรมการเป็นคณะกลุ่มบุคคลที่จะช่วยในการตัดสินใจ การบริหารที่เป็นระบบประชาธิปไตยนั้น การบริหารรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นลักษณะการบริหารรูปแบบหนึ่ง โดย ธงชัย สันติวงษ์ (2523, หน้า 301)

ได้ให้ความหมายของการบริหารงานรูปแบบคณะกรรมการไว้ว่าการบริหารงานโดยคณะกรรมการ มักจะเกิดขึ้นเนื่องจาก ความจำเป็นในขณะที่ยังคงมีการมีขนาดใหญ่หรือมีปัญหาค่อนข้างซับซ้อน จึง ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อให้เป็นที่รวมของผู้บริหาร ที่จะเข้ามาช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการ จะเป็นศูนย์รวมของเจ้าหน้าที่หลาย ๆ ฝ่าย มีทั้งระดับสูง ระดับกลางและระดับต่ำ รวมด้วยกัน นอกจากนี้ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2522, หน้า 122 - 123) ได้ให้ข้อคิดว่า คณะกรรมการต้องมี คุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. คณะกรรมการควรจะได้รับมอบหมาย หรือได้รับการกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจน เพื่อ คณะกรรมการจะได้ประชุมหารือกันในขอบเขตของอำนาจตน ให้การอภิปรายหรือเสนอแนะของ คณะกรรมการได้ถูกต้อง

2. การที่คณะกรรมการ จะพิจารณาเรื่องใด ๆ ควรจะมีข้อมูลหรือหลักฐานอันถูกต้องอย่าง เพียงพอมิใช่เป็นการอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากหลักฐานหรือข้อมูลซึ่งจะทำให้ ข้อวินิจฉัยไม่มีน้ำหนัก

3. การที่จะมีมติต่าง ๆ ของคณะกรรมการออกมาในรูปที่พร้อม จะให้ผู้มีอำนาจเหนือหรือ องค์การที่แต่งตั้งคณะกรรมการนั้น ๆ ขึ้นมาวินิจฉัยสั่งการต่อไปควรเป็นมติที่เป็นของคณะกรรมการ โดยสมบูรณ์ ก่อนที่จะมีมติในเรื่องนั้น ๆ ควรได้มีการอภิปรายเป็นเวลาพอสมควร

4. คณะกรรมการที่แต่งตั้ง ควรจัดตั้งขึ้นเฉพาะชุดที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น

5. การแต่งตั้งคณะกรรมการ ควรเลือกสรรบุคคลที่รู้เรื่องนั้น ๆ ดีพอ

6. การทำงานในรูปคณะกรรมการ ควรเป็นรูปของการประสานงาน เป็นรูปของกระบวนการ ใช้ความคิดร่วมกันให้ออกมาเป็นมติที่เกิดความยุติธรรมมากที่สุด

ดังนั้น การบริหารรูปแบบคณะกรรมการจะเป็นการช่วยแบ่งเบาภารกิจในด้านการตัดสินใจ โดยอาศัยรูปแบบกรรมการ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง (2540, หน้า 22) จึงได้แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ในระดับจังหวัดและมีหน้าที่ในการ กำหนดนโยบาย วิธีดำเนินการ ให้คำปรึกษา สนับสนุน ดูแลการปฏิบัติงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการประกอบไปด้วย

1. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง	รองประธานกรรมการ
3. หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	กรรมการ

4. หัวหน้าฝ่าย ทุกฝ่ายงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด	กรรมการ
5. หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ทุกอำเภอ	กรรมการ
6. ผู้แทนครูในคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด	กรรมการ
7. หัวหน้าฝ่ายแผนงานและงบประมาณ (สปจ.)	กรรมการและเลขานุการ
8. เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน	กรรมการและผู้ช่วยฯ
9. เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ เจ้าหน้าที่
โครงการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงาน
การประถมศึกษาจังหวัดลำปาง	กรรมการและผู้ช่วยฯ

คณะกรรมการดำเนินการในระดับอำเภอ มีหน้าที่ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก
ทั้งทางด้านวิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่

2. พิจารณาคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมการดำเนินงานโครงการให้เป็นไปตามนโยบายของ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งในกรณีที่มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการใหม่หรือ
ออกจากโครงการตลอดจนแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ของโรงเรียนที่เข้าโครงการ เพื่อนำเสนอ
คณะกรรมการระดับจังหวัด

3. ประชาสัมพันธ์ชี้แจงแนวทางและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการ
4. ประสานงาน นิเทศ ติดตาม และกำกับการปฏิบัติ
5. จัดทำและรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
6. ประเมินผลและจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน

คณะกรรมการระดับอำเภอประกอบด้วย

1. หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ	รองประธานกรรมการ
3. เจ้าหน้าที่บุคลากร 6	กรรมการ
4. เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงิน 6	กรรมการ
5. ผู้บริหารโรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการ	กรรมการ
6. หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ	กรรมการ

7. ผู้แทนครูในคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ

ในกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ดำเนินการ

กรรมการ

8. เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

กรรมการและเลขานุการ

9. เจ้าหน้าที่งาน / โครงการการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

กรรมการและผู้ช่วยฯ

ในการจัดตั้งคณะกรรมการครั้งนี้ ให้ดำเนินการเป็นแผนระยะยาว เพื่อที่จะให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ได้กำหนดนโยบาย วางแผน ดำเนินการตามแผนมาอย่างต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2539 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดได้ดำเนินการยุบรวมโรงเรียนทั้งสิ้น 40 โรงเรียน โดยแยกเป็นรายอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมือง	11	โรงเรียน
2. อำเภอแม่ทะ	9	โรงเรียน
3. อำเภอวังเหนือ	7	โรงเรียน
4. อำเภอแม่พริก	5	โรงเรียน
5. อำเภองาว	2	โรงเรียน
6. อำเภอแม่เมะ	2	โรงเรียน
7. อำเภอเกาะคา	1	โรงเรียน
8. อำเภอสบปราบ	1	โรงเรียน
9. อำเภอเถิน	1	โรงเรียน
10. อำเภอห้างฉัตร	1	โรงเรียน

รวม 10 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 40 โรงเรียน ต่อมาในปีการศึกษา 2540 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดได้ยุบโรงเรียนเพิ่มเติมอีก 5 โรงเรียน มี อำเภอเมือง 2 โรงเรียน แม่ทะ 2 โรงเรียน และอำเภองาว 1 โรงเรียน ซึ่งคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำเนินการยุบรวมโรงเรียนได้ดำเนินการไปเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากการสำรวจข้อมูลโรงเรียนที่มีอยู่เกณฑ์การยุบรวมโรงเรียนในปีการศึกษา 2539 จำนวน 9 โรงเรียน และปีการศึกษา 2540 มีเพิ่มอีก 2 โรงเรียน รวมเป็น 12 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องจำนวนนักเรียนมีแนวโน้มลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำปัญหาครูเกินเกณฑ์ การลงทุนจัดการศึกษาสูง นโยบายของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง แจ้งให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง

หาแนวทางในการดำเนินงานกับโรงเรียนขนาดเล็กโดยได้จัดทำเป็นแผนในการยุบรวมโรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2540, หน้า 27)โรงเรียนหลัก โรงเรียนมาเรียนรวมมีดังนี้

โรงเรียนหลัก

1. โรงเรียนนิคมก๊วลม 1
2. โรงเรียนวัดน้ำไ้
3. โรงเรียนอนุบาลเมือง
4. โรงเรียนบ้านท่าโทก
5. โรงเรียนวัดแม่ทรายคำ
6. โรงเรียนชุมชนบ้านพ่อนวิทยา
7. โรงเรียนบ้านลำปางกลาง
8. โรงเรียนบ้านพระบาท
9. โรงเรียนบ้านทุ่งฝาย
10. โรงเรียนวัดบ้านลึก
11. โรงเรียนพิชัย

โรงเรียนมาเรียนรวม ที่ถูกยุบรวม ในปีการศึกษา 2539 และปีการศึกษา 2540 ดังนี้

1. โรงเรียนนิคมก๊วลม 4
2. โรงเรียนนิคมก๊วลม 5
3. โรงเรียนวัดทับหมาก
4. โรงเรียนบ้านนาป้อใต้
5. โรงเรียนวัดนาป้อ
6. โรงเรียนบ้านด้า
7. โรงเรียนวัดลำปางกลาง
8. โรงเรียนบ้านร่มโพธิ์งาม
9. โรงเรียนบ้านแม่ทะ
10. โรงเรียนบ้านห้วยลึก
11. โรงเรียนบ้านฝายน้อย
12. โรงเรียนบ้านทรายใต้

ตารางที่ 1 ข้อมูลการรวมโรงเรียนขนาดเล็กในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง
ปีการศึกษา 2540 (ภาคเรียนที่ 1)

ที่	โรงเรียนหลัก	โรงเรียนมาเรียนรวม	เมื่อรวมโรงเรียนแล้ว			
			นักเรียน	ครู	เกณฑ์ ก.ค	-ขาด +เกิน
			จ.18			
1.	โรงเรียนนิคมก๊วลม 1	โรงเรียนนิคมก๊วลม 4				
		โรงเรียนนิคมก๊วลม 5	243	18	10	+ 8
2.	โรงเรียนวัดน้ำไทรง	โรงเรียนวัดทับหมาก	153	12	11	+ 1
3.	โรงเรียนอนุบาลเมือง	โรงเรียนบ้านนาป้อใต้				
		โรงเรียนวัดนาป้อ	472	24	24	0
4.	โรงเรียนบ้านท่าโทก	โรงเรียนวัดนาป้อ	176	20	10	+ 10
5.	โรงเรียนวัดแม่ทรายคำ	โรงเรียนวัดนาป้อ	106	17	9	+ 3
6.	โรงเรียนชุมชนบ้านฟ่อนวิทยา	โรงเรียนบ้านต้า				
		โรงเรียนวัดลำปางกลาง	629	37	35	+ 2
7.	โรงเรียนบ้านลำปางกลาง	โรงเรียนวัดลำปางกลาง	142	11	10	+ 1
8.	โรงเรียนบ้านพระบาท	โรงเรียนบ้านร่มโพธิ์งาม	86	14	9	+ 5
9.	โรงเรียนบ้านทุ่งฝาย	โรงเรียนบ้านแม่ทะ	202	12	11	+ 1
10.	โรงเรียนวัดบ้านลึก	โรงเรียนบ้านห้วยลึก	183	10	11	- 1
11.	โรงเรียนพิชัย	โรงเรียนบ้านฝายน้อย				
		โรงเรียนบ้านทรายใต้	380	30	21	+ 9

จากตารางข้อมูล (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2540, หน้า 31) จะเห็นว่าเมื่อนำโรงเรียนมาเรียนรวม มารวมแล้วจำนวนนักเรียนมีเพิ่มขึ้น จำนวนครูเพิ่มขึ้น เช่น โรงเรียนชุมชนบ้านฟ่อนวิทยา นำโรงเรียนบ้านต้าและโรงเรียนวัดลำปางกลางมารวม จำนวนนักเรียนรวม 629 คน

ครูเพิ่มขึ้นเป็น 37 คน จำนวนครูตามเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค) โรงเรียน มีอัตรากำลังครู 35 คน โรงเรียนมีครูเกินเกณฑ์ 2 คน ส่วนลำดับรองลงมา โรงเรียนอนุบาลเมือง

ลำปาง โรงเรียนบ้านนาป้อใต้และโรงเรียนวัดนาป้อมารวม จำนวนนักเรียนเพิ่ม 472 คน ครู 24 คน จำนวนอัตราครูตามเกณฑ์ ก.ค 24 คน ครูจึงพอดีเกณฑ์ ส่วนโรงเรียนบ้านพระบาท รวมกับโรงเรียน บ้านร่มโพธิ์งาม นักเรียนจำนวน 86 คน ครู 14 คน อัตราครูตามเกณฑ์ ก.ค 9 คน ครูเกินเกณฑ์ จำนวน 5 คน

ดังนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่เมื่อนำนักเรียนมารวมกันแล้วอัตรากำลังครูก็ยังเกินเกณฑ์ตามที่กค. กำหนด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปางจึงดำเนินการเกลี้ยครูในส่วนที่เกินเกณฑ์ ไปให้โรงเรียนที่ขาดแคลนครูต่อไป ส่วนของงบประมาณและอาคารสถานที่ต่าง ๆ ให้ใช้ในการทำ กิจกรรมเสริมอื่น ๆ จัดเป็นศูนย์โภชนาการเด็กเล็กของหมู่บ้านเป็นศูนย์กองทุนยาของหมู่บ้าน ห้องสมุดหมู่บ้าน หากต้องการนำอาคารไปใช้ประโยชน์เพื่อการอื่นเช่นรื้อไปสร้างใหม่ รื้อถอนเพื่อ แปรรูปให้ขออนุญาตไปยังผู้มีอำนาจตามขั้นตอนทางด้านเอกสาร การเงิน การพัสดุ ทะเบียนนักเรียน เอกสารอื่น ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ดำเนินการไปตามระเบียบของทางราชการการดำเนินงาน การจัดการโรงเรียนขนาดเล็กรูปแบบการรวมโรงเรียนให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติผลอันเกิดจากการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กรูปแบบการรวม โรงเรียนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง ในการดำเนินการต้องมีปัญหา ไม่ว่าก่อน ยุบรวมและหลังการยุบรวม แล้วสิ่งที่ตามมาคือปัญหาซึ่งปัญหาเหล่านี้ไม่มีใครต้องการจะให้เกิด แต่จะเป็นไปโดยธรรมชาติ เมื่อมีสิ่งไหนที่มีการเปลี่ยนแปลงย่อมมีปัญหาตามมา ในการดำเนินการ การยุบรวมโรงเรียนของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง มีปัญหามากมาย ที่จะต้องให้ผู้บริหารโรงเรียนหารูปแบบที่เหมาะสมมาแก้ไข เช่น ด้านบุคลากรในโรงเรียน สถานภาพ ตำแหน่งจะถูกยุบตามหรือไม่เปลี่ยนจากผู้บริหารจะเป็นสายผู้สอน สถานที่จะไปดำรงตำแหน่งเป็น อย่างไร ปัญหาในเรื่อง การสั่งการ การบังคับบัญชาในหน่วยงาน สภาพแวดล้อมใหม่ เพื่อนร่วมงาน ใหม่ นักเรียนมีมากขึ้น ด้านชุมชน โรงเรียนจะดำเนินการใด ๆ ชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะ คณะกรรมการโรงเรียน มีบทบาทที่สำคัญมากชุมชนมีความพึงพอใจหรือไม่ ความไม่ปลอดภัยในการ เดินทางของบุตรหลานในการไปโรงเรียนใหม่ ค่าใช้จ่าย ค่าพาหนะ ค่าอาหาร อื่น ๆ เพิ่มขึ้น ด้านทรัพยากร อาคารเรียน ที่ดิน สิ่งปลูกสร้างในโรงเรียนที่ถูกยุบแล้วจะเอาไปทำอะไร อาคารเรียน

อาคารประกอบ ครุภัณฑ์ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ ต่าง ๆ ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดทำเอกสาร ประจำชั้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียน ตามหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ให้โรงเรียนจัดทำเอกสารประจำชั้นต่าง ๆ เช่น

สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (ป.01) แบบกรอกคะแนนการประเมินผลประจำปี (ป.02) สมุดประจำชั้น (ป.02 - 2) สมุดบัญชีเรียกชื่อ (ป.03) เอกสารประกอบอื่น ๆ ที่เป็นประวัติของนักเรียน แบบบันทึกสุขภาพ (ส.ศ.3) บันทึกการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อนำผลไปกรอกในสมุดประจำชั้น (กรมวิชาการ, 2533 ก, หน้า 25) การเตรียมการสอน เป็นสิ่งที่สำคัญครูจะต้องเป็นผู้จัดทำเพราะครู จะได้มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะสอนอะไรต้องการให้เด็กทราบเรื่องอะไรใช้อุปกรณ์ การเรียนการสอนอะไรบ้าง ใช้สื่ออะไร ความสำคัญที่ว่าต้องมีการเตรียมการสอน เราสามารถเลือก วิธีการสอนให้เหมาะสมกับกิจกรรม สามารถป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการสอน สามารถช่วย ให้คนอื่นที่มาสอนแทนเราทราบว่าเราสอนถึงไหนในกรณีที่เราไม่อยู่เป็นต้น การจัดชั้นเรียนของครู นั้นก็ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน เพราะครูเป็นผู้สอนจะทราบว่าเราจะจัดกิจกรรม เรื่องใดเพราะการสอนเป็นการมุ่งสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กนักเรียนการจัดทำและการใช้สื่อ การเรียนการสอนเป็นการช่วยให้การสอนวิชานั้น ๆ สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเด็กนักเรียน เข้าใจในบทเรียนนั้นๆ สื่อนั้นมีหลายอย่างมีทั้งสื่อสำเร็จ หรือสื่อที่ครูผลิตเอง สื่อธรรมชาติหาได้จาก ห้องดินของตนเองเป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดแนวทางดำเนินการเพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามจุดหมาย โดยให้ผู้สอนจัดกิจกรรมตามขั้นตอน ซึ่ง กรมวิชาการ (2533 ข, หน้า 42) ได้กำหนดโดยแจ้งจุดประสงค์ให้นักเรียนทราบก่อน มีการนำ เข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะ ความชำนาญ ควรจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนสนใจเรียนจัดกิจกรรมการเรียนส่งเสริมผู้เรียนให้ใช้ความคิด หาเหตุผลอย่างเป็นลำดับขั้นตอนควรจัดกิจกรรมให้เด็กนักเรียนได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ การสอนซ่อมเสริม เป็นการสอนซ่อมเพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีปัญหาในการเรียน เช่น เรียนช้าหรือ มี ข้อบกพร่องในการเรียนให้สามารถเรียนทันหรือเรียนได้ด้วยตนเองสำหรับการสอนซ่อมเสริมเด็กเก่ง ก็ให้งานเพิ่มเติมนอกเหนือจากบทเรียน การวัดและการประเมินผลการเรียน ให้โรงเรียนมีหน้าที่ ในการตัดสินและอนุมัติผลการเรียนทุกชั้น จุดหมายของหลักสูตร พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง

พ.ศ.2533) ต้องการพัฒนาผู้เรียน ในด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย และด้านกระบวนการ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการประเมินผลว่าเด็กนักเรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรมุ่งหวังหรือไม่ ผู้ที่มีหน้าที่วัดและประเมินผลที่ดีที่สุดคือครูผู้สอนในวิชาหรือในชั้นนั้น ๆ การวัดผลและการประเมินผล เป็นการตัดสินใจเลื่อนชั้นและการผ่านจุดประสงค์ที่วางไว้เป็นต้น

ดังนั้นพอสรุปได้ว่า การดำเนินงานอันที่จะเกิดจากการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบ การรวมโรงเรียน ตามที่กล่าวมาจะก่อให้เกิดการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่ไม่เอื้อต่อการบริหาร และการเรียนการสอน หรืออาจจะมีปัญหาด้านอื่น ๆ ที่ตามมาอีกซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีใครสามารถ คาดการณ์ได้ อย่างไรก็ตามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหลาย พยายามอย่าให้เกิดปัญหา ต่อการจัดการศึกษาเพราะเราต้องคำนึงถึงเด็กและเยาวชนที่จะต้องได้รับผลเหล่านี้

สรุปผลการศึกษาเอกสารได้ว่า ในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียน จะ เห็นว่าเรื่องของการวางแผน(Planning) นั้นมีความสำคัญ เพราะว่าการวางแผนเป็นเครื่องมือที่ สำคัญของการบริหารที่มีระบบและมีประสิทธิภาพเป็นงานที่ต้องปฏิบัติแต่เริ่มแรก และเป็นงานที่ต้อง ปฏิบัติต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ถ้ามีการวางแผนที่ดีแล้ว จะทำให้การทำงาน มีประสิทธิภาพมีการปฏิบัติงานไปตามแผนอย่างถูกต้องเป็นระบบมีขั้นตอนสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดลำปางและสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ได้มีการวางแผนการจัดการ โรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการรวมโรงเรียน โดยจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ มีการกำหนดนโยบาย วิธีการ รูปแบบในการดำเนินการ ส่วนคณะกรรมการในระดับอำเภอ ให้จัดทำแผนรองรับ เพื่อ การจัดสรรงบประมาณไว้ในการดำเนินการส่วนทางด้านการจัดองค์การ (Organizing)

มีการดำเนินงานจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ให้การสนับสนุน มีการจัดองค์การในโรงเรียนใหม่ โครงสร้าง แผนภูมิในการบริหารก็เปลี่ยนไป เพราะมีจำนวนครูและนักเรียนเพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลง ในองค์การใหม่ต้องกระทบไปเกือบทุกด้าน จะเห็นว่าการจัดองค์การนั้น มีความสำคัญกับ การบริหารงานทุกระดับผู้บริหารต้องสามารถจัดการกับองค์การได้และให้มีประสิทธิภาพ การประสานงาน (Co - ordinating) การแต่งตั้งคณะกรรมการในการทำงานเป็นฝ่ายต่าง ๆ ให้ร่วมกัน รับผิดชอบ การประสานงาน เป็นการหาทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่องาน สำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัด/อำเภอเร่งให้ครูทุกคนโดยเฉพาะผู้บริหารต้องเป็นหลักในการดำเนินการ ประสานงานให้ชุมชน รับรู้และเข้าใจในเรื่องของการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบการรวม

โรงเรียน การประสานงานต้องทำในทุกระดับเริ่มตั้งแต่โรงเรียน ชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนถึงผู้มีอำนาจ เพื่อการประสานการขออนุมัติ ในการยุบโรงเรียนและนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ ไปรวมกันและเป็นการประสานงบประมาณ เพื่อไม่ให้เกิดการการซ้ำซ้อนและล่าช้า การควบคุมงาน (Controlling) เป็นการดำเนินการกำกับ ดูแล หากไม่มีการควบคุมงาน งานอาจจะเดินไปไม่ตรงจุดหมาย หรือการดำเนินงานอาจจะไม่เสร็จทันตามกำหนด จะทำให้เกิดการเสียหายต่อองค์การ ดังนั้นการจัดการโรงเรียนขนาดเล็กรูปแบบการรวมโรงเรียนมีความจำเป็นต้องมีการวางแผน

การจัดองค์การ การประสานงาน การควบคุมงานเป็นกรอบในการดำเนินการ ส่วนในเรื่องการดำเนินงานทางด้านปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กๆ จำนวนเด็กนักเรียนมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ การจัดการเรียนขาดประสิทธิภาพเนื่องจากมีนักเรียนน้อย ไม่สามารถสอนตรงตามหลักสูตร การจัดกลุ่มการเรียนยาก การยุบโรงเรียนครูเห็นด้วยแต่ไม่มีการวางแผนรองรับตำแหน่งของครูไว้ชัดเจนครูขาดขวัญกำลังใจ ผู้ปกครองไม่พึงพอใจในการยุบโรงเรียน อาคารเรียนต่างๆ ถูกทอดทิ้งไว้ เป็นปัญหา ด้านการเรียนการสอน นักเรียนมีน้อยไม่พอต่อการจัดกิจกรรมกลุ่ม ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ปัญหา ครู ชุมชน ทรัพยากรและด้านการเรียนการสอน ต่อการดำเนินการยุบรวม โรงเรียนขนาดเล็ก การจัดการศึกษาที่เหมาะสม ในรูปแบบการรวมโรงเรียน เป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาระบบบริหารที่มีโรงเรียนมารวมกันมากกว่า 2 โรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง ยังไม่มีการศึกษาอย่างแท้จริงเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียน เป็นการดำเนินการที่จะหาวิธีการบริหารที่ดี ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ เพราะในโรงเรียนมีครู นักเรียนหลายโรงเรียนมารวมกัน จากงานวิจัยของ อุไรวรรณ คำรินทร์(2538, บทคัดย่อ) การจัดการเรียนการสอนในโครงการศูนย์โรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ จากการวิจัยความคิดเห็นของครูต่อการจัดการเรียนการสอนโครงการศูนย์โรงเรียน พบว่าครูมีการจัดการเรียนการสอนดี มีการใช้คู่มือการสอน การใช้สื่อดี การจัดชั้นเรียนนักเรียนมีการแบ่งกลุ่มกันดี มีการสาธิตการสอน มีการประเมินผล ด้านความคิดเห็น ครูมีความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ ดี แสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารดี ได้มีการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบด้านต่าง ๆ ส่วน วินภัทร์ ขอดแก้ว

(2538, บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การทดลองใช้รูปแบบการบริหารโดยคณะกรรมการในศูนย์โรงเรียนช่อแล สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ารูปแบบการบริหารโดยคณะกรรมการ เป็นการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร และเลือกคณะกรรมการบริหารได้ในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับกรรมการโดยตำแหน่ง การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ช่วยทำให้การทำงานชัดเจนในการทำงานร่วมกันของคณะกรรมการบริหารทำให้การประสานงานต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้ร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบจนปรากฏผลการพัฒนางานด้านต่าง ๆ อย่างชัดเจน หากมี

การนำรูปแบบโดยคณะกรรมการไปใช้อย่างต่อเนื่อง และจริงจังจะทำให้ปัญหาต่าง ๆ สืบเนื่องคลี่คลายลงได้อันจะส่งผลถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนปัญหาอุปสรรคพบว่า การใช้รูปแบบการบริหารโดยคณะกรรมการ ผู้บริหารบางคนขาดการมีส่วนร่วมในการบริหาร ผู้บริหารมีภารกิจมากเกินไป เพราะเป็นช่วงการจัดกิจกรรมในระดับอำเภอ จึงไม่สามารถดำเนินการประชุมได้อย่างสม่ำเสมอ ขาดแคลนงบประมาณ ส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปาง, 2540, หน้า 17) ได้ศึกษาวิจัยผลการดำเนินงานเชิงประเมิณผล พบว่า ผู้บริหารการศึกษาระดับจังหวัด อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ส่วนใหญ่เห็นด้วยในการยุบรวมโรงเรียน ปัญหาการวางแผน รองรับตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมารวม ไม่ชัดเจน ไม่มั่นใจในสถานภาพ ทั้งการดำรงตำแหน่งต่อไปและสถานที่ที่จะรับการแต่งตั้งใหม่ ครูและผู้บริหารโรงเรียนมารวมได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ ขาดความมั่นคงในสถานภาพ ผู้ปกครองไม่เห็นด้วย เพราะเป็นสถาบันหลักของชุมชน และรู้สึกหวงแหนโรงเรียนที่ได้ก่อตั้งมาและร่วมทำนุบำรุงรักษา จึงไม่ต้องการให้ยุบ อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของโรงเรียนหลักไม่พอเพียง การบริหารงานในโรงเรียนขาดเอกภาพ ผู้บริหารโรงเรียนหลักไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชา การสั่งการสืบสน อาคารสถานที่ของโรงเรียนมารวมขาดการดูแล อาคารทวดโถม สถานที่มีหญ้าขึ้นรก ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่น่าสนใจ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ต้องกำหนดนโยบาย มาตรการ แนวทางปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก รูปแบบยุบโรงเรียนอย่างชัดเจน และดำเนินรวมเป็นโรงเรียนเดียวกันโดยไม่เร่งด่วน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการรวม และการเลิกล้มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2524 ให้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ วางแผนการบริหารอัตรากำลังของผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมารวม ให้สอดคล้อง

กับแผนแม่บทและหารูปแบบที่เหมาะสมกรณีโรงเรียนที่ไม่สามารถยุบรวมโรงเรียนได้ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้าใจและเห็นถึงประโยชน์ของการยุบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้อาคารเรียนของโรงเรียนมารวมให้เกิดประโยชน์สูงสุดไม่ปล่อยให้อาคารทรุดโทรมและขาดการดูแล

สรุปรายงานศึกษาลวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียนเป็นนวัตกรรมอีกรูปแบบหนึ่งของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่จะพยายามจัดการ ให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การวางแผนการดำเนินการ การประสานงานและการควบคุมงานเป็นการดำเนินการที่ดี แต่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ไม่ได้คำนึงถึงปัญหาและผลกระทบที่จะตามมาหลังจาก

การยุบรวมโรงเรียน น่าจะหาวิธีการที่รัดกุมมากกว่านี้ ส่วนงานวิจัยของอีกท่านหนึ่งก็เกิดจากปัญหาการยุบรวมโรงเรียนเหมือนกับการวิจัยเรื่องนี้พยายามที่จะแก้ปัญหา กระบวนการบริหารในโรงเรียนที่ถูกยุบรวมกัน โดยจะพยายามหารูปแบบที่เหมาะสมมาบริหารเพื่อให้บุคลากรที่มาจากหลายโรงเรียนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนอีกท่านหนึ่งได้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่ยุบรวมกันแล้วไม่มีปัญหา มีการวางแผนร่วมกันดี ข้อเสนอแนะในการวิจัยให้หารูปแบบที่ดีมาช่วยในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในรูปแบบการรวมโรงเรียน